

**Antonija Jelavić, Darija Klinac, Eva Hoyt-Nikolić,
Kiss Gabriella, Nikola Kušćer:**

**Szívvel-lélelkel / Dušom i srcem
Magyar–horvát szomatikus szólásszótár /
Mađarsko–hrvatski rječnik somatskih frazema**

Ibis Grafika d.o.o. – Katedra za hungarologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu
Zágráb, 2017. 158 p.

A 2017 decemberében *Szívvel-lélelkel Dušom i srcem* címmel megjelent **Magyar–horvát szomatikus szólásszótár / Mađarsko–hrvatski rječnik somatskih frazema** egy kiemelkedően sikeres, magas szintű szakmaisággal koordinált, három évig tartó diákprojekt végeredménye.

Annak ellenére, hogy az önálló Horvátország létrejötte (1991) óta eltelt idő folyamán megszorodtak a nyelvi sztenderdizációs folyamatokat követő és rögzítő szakmunkák, a magyar–horvát nyelvi kapcsolatok újkori történetében csupán az utóbbi öt esztendő hozott jelentősebb előrelépéseket. 2013 és 2018 között több olyan lexikográfiai kiadvány is megjelent, amelyet nagyfokú érdeklődés övezett. Ezek közül kiemelném a *Mađarsko–hrvatski rječnik*¹ című, a Horvát Nyelvtudományi Intézet kiadásában megjelent szótárt, valamint annak párját, a 2016-ban kiadott, közel 40.000 szócikket tartalmazó *Horvát–magyar szótár*.² A *Szívvel-lélelkel / Dušom i srcem* című magyar–horvát szomatikus szólásszótár hiánypótló szerepével tovább bővíti és erősíti e munkák sorát.

A szótár összeállítását Kiss Gabriella, a Zágrábi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara Hungarológia Tanszékének anyanyelvi lektora vezette, négy hallgató, Antonija Jelavić, Darija Klinac, Eva Hoyt-Nikolić, Nikola Kušćer közreműködésével. A kiadvány célja, hogy bemutassa a mai magyar nyelvben leggyakrabban használt, testrészeket tartalmazó szólásokat és azok horvát megfelelőit.

A projektvezető elmondása szerint a tantermi órákon kívül műhelymunka / speciálkollégium keretében is igyekszik lehetőséget biztosítani az érdeklődő diákoknak arra, hogy magyar nyelvtudásukat tovább mélyíthessék. E munka mintaképét Bárdosi Vilmos *Lassan a testtel!*³ című, testrészekkel kapcsolatos szólásokat és közmondásokat tartalmazó szótára adta, így nem meglepő, hogy a szócikkek felépítésükben nagyrészt a Bárdosi-féle magyar jelölésrendszert követik.

A kétnyelvű előszóban arról értesülünk, hogy a legnagyobb kihívást a szólás, a frazeológiai egység pontos fogalmának meghatározása jelentette, továbbá az is, hogy ezek közül melyek a leggyakrabban használatosak mindkét nyelvben. A szótári anyag kiválasztásának szempontjai kapcsán a gyakoriság mellett az ekvivalencia is döntő szerepet játszott. Eleinte csupán a hasznosnak vélt kifejezések összegyűjtése és rendszerezése zajlott, míg végül létrejött a 158 oldal terjedelmű, 46 testszere vonatkozó, 850 fraeológiai egységet tartalmazó szomatikus szólásszótár. A legtöbb frazeológiai egység a *kéz, fej, szem, láb, szív* szócikkekhez tartozik.

A fentiek ismeretében a 2018. március 26-án a zágrábi Magyar Intézetben tartott szótárbemutatón stílszerűen szólva „*leesett az állunk*“, mivel a mindezidáig egyedülálló kezdeményezés mögött a gyakorlati hasznosság, valamint a tudományos igényesség elve

¹ Krešimir Sućević Međeral, Tatjana Vukadinović, Irina Jurović, Margit Bernadett Vuk 2013. *Mađarsko–hrvatski rječnik*. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Zagreb.

² Barics Ernő – Prodán Ágnes 2016. *Horvát–magyar szótár*. Croatica Kiadó, Budapest.

³ Bárdosi Vilmos 2013. *Lassan a testtel!* Tinta Könyvkiadó, Budapest.

egyaránt meghúzódott. Elképzelhető, hogy a többéves munkafolyamat során néhányan eleinte csak *mosolyogtak a bajuszuk alatt (smijali su se u bradu)*, de bizonyára semmiképpen sem viselték *pókerarccal (pokeraškim licem)* a szótár megjelenésének tényét, mivel bebizonyosodott, hogy a szerzőket *sem ejtették a fejükre (nisu pali na glavu)*, annak ellenére, hogy minden bizonnyal hosszú ideig a *fülüik sem látszott ki a munkából (imali su pune ruke posla)*, a végeredmény azt bizonyítja hogy a *lelküket is kitették (dali su dušu)* a siker érdekében.

A munka tartalmilag két nagy szerkezeti egységre bontható, az első rész az V–XVII. szakasz között ad helyet a kétnyelvű, magyar–horvát előszónak és a köszönetnyilvánításnak, majd a 13 rövidítés és az öt jel magyarázatának. A második, szócikkeket bemutató és értelmező egység a 2–141. oldal között található, míg az utolsó két fejezet tartalmazza a horvát mutatót és az irodalomjegyzéket.

A megjelenítést illetően az adott testrész megnevezése kiemelt, nyomtatott betűkkel, feketével szedett, a szintagmatikus szerkezetek félkövér szedéssel jelöltek, jól követhető, megfelelő rövidítésekkel kiegészítve és minden esetben két (magyar–horvát), a szerkesztők által írt példamondattal is alátámasztva. Több jelentés esetén számozott példamondatokat és külön címszavakat is találunk.

A szólásgyűjtemény további egyediségéhez hozzájárulnak a grafikai megoldások is, melyek átláthatóvá és könnyen használhatóvá teszik a szótárt. Feltűnő, hogy a szótárakban megszokott gondolatjel helyén egy kis ♥ ikon szerepel. A kötet 12 illusztrációt tartalmaz, melyeket Patricia Prevarek készített. Az egyszerű rajzok elgondolkodtató feladványokkal egészülnek ki, melyekre kétnyelvű kérdések is vonatkoznak, ezáltal interaktívvá téve a szótárt, illetve felruházza azt egyfajta munkatankönyv / munkaszótár jelleggel is. A borító Keszthelyi Béla munkája.

A szólásszótár az Ibis grafika d.o.o. és a Zágrábi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara Hungarológia Tanszékének közös kiadványa. A könyv megjelenését Horvátország Tudományos és Oktatási Minisztériuma, valamint Zágráb város Magyar Kisebbségi Tanácsa is támogatta.

A kötet bemutatójára mindkét ország fővárosában sor került már: a Zágrábi Magyar Intézetben 2018. március 26-án, a Zágrábi Tudományegyetem Hungarológia Tanszékének szervezésében; Budapesten pedig 2018. április 9-én, az ELTE Bölcsészettudományi Karának Szláv és Balti Filológiai Intézete és a Croatica Horvát Kulturális Központ szervezésében, a Budapesti Találkozások című rendezvény keretében. Minderről a Magyar Tudományos Akadémia Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottságának 2018. április 15-i hírlevele is beszámolt. Fontosnak tartom, hogy a közeljövőben további helyszíneken is bemutassák a kötetet, elsődlegesen Pécs és Eszék városában, hiszen mindkét helyen folyik hungarológiai és kroatisztikai egyetemi képzés.

A projekt sikerét igazolja az is, hogy a részt vevő hallgatók 2018 októberében elnyerték a Zágrábi Tudományegyetem magas rangú elismerését, a Franjo Marković-díjat, mellyel a különböző tudományterületeken elért kiemelkedő hallgatói sikereket díjazzák. A kitüntető díj indoklásában elhangzott, hogy a hallgatók az elismerésre az első szomatikus frazeológiai szótár elkészítésével, szerkesztésével és nyomdai előkészítésével váltak méltóvá.

A szólásgyűjtemény vitathatatlan érdeme, hogy jól használható a magyar és a horvát nyelvet elsajátítani, illetve tökéletesíteni kívánók körében, de akár olyan tematikus egyetemi kurzusokon is, melyekre Horvátországban és a hazánkban egyaránt található példát (pl. *Bevezetés a fordítástudományba; Prevođenje u praksi*). A kiadvány továbbá hozzájárul a nyelvvizsgára vagy a nyelvi érettségire történő eredményesebb felkészüléshez, illetve jól megérdemelt helye lehet a (mű)fordítók íróasztalán is, akik gyakran szembesülnek a reáliák megfeleltetésének problémájával.

A szótárra vonatkozó véleményeket, észrevételeket szívesen veszik annak alkotói a szomatikus.szotar@gmail.com címen.

Úgy vélem, hogy a szólásszótár *jó kezekbe kerülve (dospjevši u dobre ruke)* hozzájárul ahhoz, hogy a magyar és horvát nyelv iránt érdeklődők *első kézből (iz prve ruke)* szerezhessenek pontos információkat, és mielőbb az *agyukba véssék (utuve u glavu)* azokat. Bízom abban, hogy ha az idő *vasfoga (zub vremena)* nyomot hagy is majd a gyűjteményen, a későbbiekben is lesznek a fent nevezettekhez hasonló lelkes alkotók, akik *kiteszik a lelkiüket (dali su dušu)* is azért, hogy a magyar és horvát beszélők könnyebben *megtalálják a közös nyelvet (pronađu zajednički jezik)*.

BOCKOVAC TÍMEA

Bockovac, Tímea

“With heart and soul.” A Hungarian–Croatian somatic phraseological dictionary
(published in Zagreb, 2017)

The book is a result of a students’ project lead by the lector of the Hungarian language at the Faculty of Humanities, University of Zagreb. The students involved in the project were Antonija Jelavić, Darija Klinac, Eva Hoyt-Nikolić, and Nikola Kušćer. Up until this volume, no phraseological dictionary had been published on either side, therefore, the most important role of the present publication is to portray the most frequently used somatic expressions in Hungarian and in Croatian. In the total of the 158 pages, 46 sections of the body are distinguished in 850 phraseological units. The dictionary is primarily intended for students of the Croatian and of the Hungarian language, as well as for translators and interpreters; but those who simply wish to expand their vocabulary can also find it useful. *With heart and soul* is a significant contribution to both Croatian and Hungarian phraseology and lexicography.